

"Ens demanen penes de narcotraficant"

Vicent Martínez Sancho (Simat de Valldigna, 1942), professor de Física Teòrica de la Universitat de València, Estudi General, i vice-president d'Acció Cultural del País Valencià. El 25 d'abril serà jutjat, junt amb els professors Aulló, Tordera i Pla, per autoinculpació d'inducció a la insubmissió. En un procés sense precedents en la democràcia, la fiscalia demana per aquest suposat delictes 4 anys de presó menor i inhabilitació de càrrec.

Aquesta història té un principi, senyor Martínez Sancho?

—Té un principi molt senzill. Un dia estava en aquest despatx, cansat de treballar, i vaig anar a veure una assemblea que estaven fent els estudiants per la guerra del Golf. Estava de gom a gom. Amb molt poc de professor. Feia molt pocs dies que havia començat el suport logístic de l'exèrcit espanyol als aliats, i començaven a arribar notícies que l'exèrcit iraquí estava sent soterrat en les arenades del desert. En l'assemblea hi havia una sèrie de xics joves que intentaven convèncer l'auditori mitjançant arguments de política de legalitat estatal; justificant el suport logístic d'Espanya a la maniobra. Quan em vaig cansar, vaig demanar la paraula i, breument, vaig dir que no hi havia cap legitimitat perquè un país mata els habitants d'un altre país, i a més a més d'una manera tan desequilibrada. I per tant, si no hi havia arguments legítims, molt menys n'hi havia de legals. Total, que vaig capgirar totalment l'assemblea i aquells xicots van recular. I vaig afegir que si jo haguera estat en edat militar i m'hagueren plantejat la possibilitat d'anar a aquesta guerra, hauria desertat.

Al cap de dos o tres dies va entrar per aquesta porta Santiago Almiñana, un estudiant de Biològiques a qui ja coneixia. Va dir que m'havia escoltat, que participava de les meues idees i que havia decidit fer insubmissió. I em va preguntar si jo estaria disposat a donar-li suport com si l'haguera induït. Li vaig dir que, sempre que la inducció s'entenguera com a convenciment intel·lectual i com ajuda moral a ell, sí. Que no és que l'induïa a ell, sinó que voldria induir a tot el món, convencent-los moralment i intel·lectualment del desfici que és la guerra. Després ens vam reunir amb els altres tres professors, Josep Maria Aulló, Vicent Tordera i Rafa Pla, vam fer un paperet i el vam presentar al jutjat de guàrdia. Sabíem perfectament què fèiem. I al cap d'una temporadeta, la fiscal ens demana als cinc, inductors i insubmis, quatre anys de presó menor amb inhabilitació de càrrecs per un delictes relatiu a la defensa nacional.

—Hi ha hagut casos similars on els fiscals no han endurit tant la petició penal.

—Som el cas de major petició fiscal de tot

l'estat espanyol. No conec cap cas que hagen demanat més de dos anys i quatre mesos.

—Hi ha alguna raó?

—Hi havia una circular de l'ex-ministre d'Interior, José Luis Corcuera, demanant que, tenint en compte els casos d'insubmissió que es presentaven, s'enduriren les penes. Sembla que al codi penal la insubmissió està penada amb dos anys i quatre mesos fins a sis anys. Aquesta circular va ser repartida en totes les fiscalies, però sistemàticament han continuat demanant la pena mínima, excepte en el nostre cas. Per què? O eren més papistes que el papa o volien pronunciar-se políticament alguns responsables fiscals, que també pot ser. Crec que també incideix la circumstància que érem quatre professors universitaris els que ens vam autoinculpar, i el que intenten és un càstig exemplar perquè no es propague l'exemple. El que aquesta gent no havia calculat és la resposta.

—L'ha sorprès el moviment de solidaritat que s'ha suscitat?

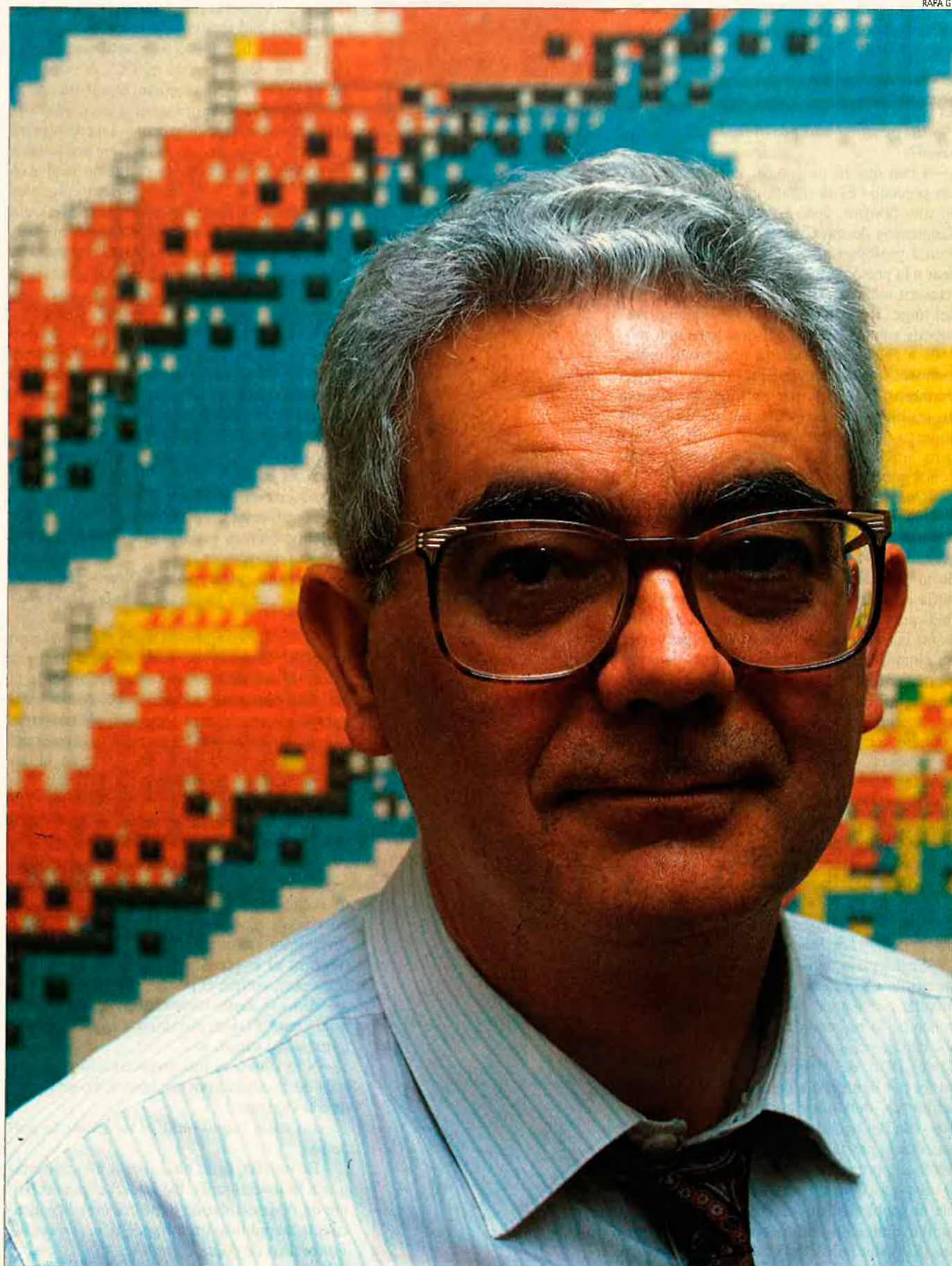
—Jo confiava en la resposta del personal, en particular de la Universitat de València, i estic molt content. S'ha reunit el Claustre i la major part dels claustrals signaren un paper que és, pràcticament, el mateix que va signar la Junta de Govern. Són els dos òrgans més importants de la Universitat. A banda, els departaments també s'han mobilitzat. I els particulars. I els ajuntaments, entre ells el del meu poble, Simat, el de Benifairó, el de Tavernes, el d'Alzira... De moment, s'han recollit milers de firmes. Moralment, sé que la cosa la tenim guanyada. Ara falta guanyar-la políticament.

—És curiós que en un temps tan egoista la resposta siga tan ferma.

—La solidaritat surt en les crisis. La meua generació, que és la de la guerra del Vietnam i la del maig del 68, va prendre consciència de solidaritat en aquests fets. Jo estic contentíssim dels meus alumnes perquè han reaccionat amb molta força davant la salvatjada. No és cert que la gent estiga *aborregada*: la gent està desinformada i enganyada, però quan coneix els fets, reacciona.

—Havia calculat les conseqüències de la seua actitud?

—No podia saber que em demanarien quatre anys, perquè en els casos anteriors el fiscal

descartava els autoinculpatos del judici. No obstant, no estic penedit per la meua actitud. Ara hi ha 140 companys que s'han autoinculpat en un acte solidari, i si jo no m'haguera compromès en el primer moment ho hauria fet ara.

—*Ha pensat en la possibilitat d'anar a la presó?*

—I tant que hi he pensat. Però el que més em preocupa és la inhabilitació, no la presó. Jo tinc família, dona i dues filles, i la font d'ingressos de ma casa és el sou que jo tinc com a professor. Considere molt improbable anar a la presó perquè, políticament, no els interessen màrtirs. Ara: depèn de la sensibilitat del jutge. És molt complex. Ara mateix, l'insubmís sotmès a un judici tira quasi una moneda a l'aire. Si li toca un jutge molt reglamentista, aplica el reglament i dos anys i quatre mesos. Però si li toca un jutge que detecta un problema de consciència, que la llei en aquest cas està obsoleta i en contra de bastants articles de la Constitució, com el 21/a, doncs queda lliure.

—*Què diu l'article 21/a?*

—Diu que es reconeixen i es protegeixen els drets a expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions per mitjà de la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció. És a dir, que jo el que faig quan vaig al jutjat a defensar l'insubmís és fer la meua proclamació política per escrit. La circumstància que la faça davant d'un jutjat de guàrdia no invalida la vigència d'aquest article. Molts jutges saben això, i, arribat el cas, avantposen el problema de la consciència i del dret a exposar lliurement l'opinió política de cadascú. Aquesta és la causa per la qual alguns insubmisos han estat perdonats.

—*A pesar d'això, el jutge pot dictaminar pena.*

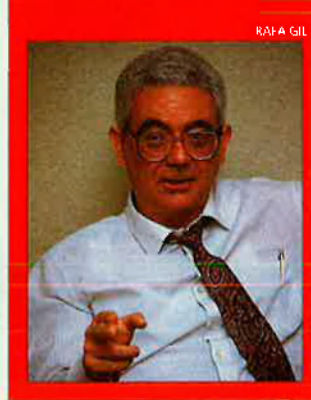
—En efecte. Però se situarien en una posició molt impopular. Ens farien una espècie de màrtirs i se'ls passaria factura política.

—*Creu que aquest procés kafkià que viu és fruit de la casualitat o que forma part del retrocés general de llibertats que vivim?*

—Segurament va tot unit, però la Llei d'Objecció de Consciència ha volgut sempre ser una llei provisional, per a resoldre problemes concrets. Si no recorde malament —i jo no en sóc cap especialista— la primera llei d'objecció és del 1976, de l'època d'Arias Navarro, i es va fer per la urgència de salvar els problemes religiosos, dels testimonis de Jehovà i similars. I la llei actual és del 1984, però la regulació de la prestació social substitutòria és del 1988, sempre intentant salvar coses concretes. O siga que, com no s'ha afrontat de cara i de ple el problema, que és l'abolició del servei militar obligatori, es donen aquestes paradoxes. El poder polític està molt condicionat per

“La nostra opinió política és sobre un fet, l'objecció de consciència, que té una perspectiva pacífica, mitjançant una actitud —la dels objectors o insubmisos— essencialment pacifista. O siga, que ens poden condemnar per defensar la pau.”

l'exèrcit, i això fa que de tant en tant apareguen casos kafkians com el nostre.

Si analitzes la situació tot resulta encara més kafkià. La nostra opinió política és sobre un fet, l'objecció de consciència, que té una perspectiva pacífica, mitjançant una actitud —la dels objectors o insubmisos— essencialment pacifista. O siga que en el cas que ens acusen d'apologia de la insubmissió, que no sé si això està tipificat al codi penal, seríem culpables de defensar la pau. No estem fent apologia del GAL ni d'ETA, que si bé tenen objectius polítics, utilitzen una via violenta. I a més, en aquests casos no jutgen la gent.

—*El retrocés de llibertats, el veu o no?*

—En determinats aspectes, sí. Vivim un moment que sembla que la gent té les idees confuses. Alhora que sembla que hi ha llibertat en algunes coses, com que els problemes socials no s'han afrontat de manera directa, es produeixen aquestes paradoxes. No sé si dir-ne “retrocés” o confusió brutal de les idees.

—*En tot cas són fenòmens més propis d'una transició política que no d'una situació democràtica consolidada, no?*

—Efectivament. Al cap de 20 anys queden molts problemes per resoldre. L'objecció només n'és un més.

—*Recorda quina va ser l'última volta que es va actuar contra professors per les seues conviccions?*

—El cas d'Aranguren, García Calvo, Tierno Galván i campanya, però és que això era l'any 56! No és broma. I després, recorde el cas dels estudiants Alfons Cucó, Josep Lluís Blasco i Josep-Vicent Marquès, als qui volia expedientar el rector Báuena. Era l'època del franquisme, però és que ara estem en la democràcia. I jo recorde haver manifestat opinions més dures en el franquisme que les d'ara. I ara ens demanen penes de narcotraficant.

—*Vostè va fer la mili?*

—Sí. Primer, a Paterna; i després, a la caixa de reclutes de València. Als 25 anys. Era fill de viuda i n'estava exempt, però en l'última revisió em van pescar. Però és que en aquell moment ni et plantejaves no fer-la. Entre altres coses, perquè et podien afusellar.

—*Aquest departament universitari, amb noms com Física, Atòmica i Nuclear, sona quasi a holocaust, no?*

—Nooo, això és una tergiversació personal. L'ús de la ciència pot ser bo o roïn, en funció de qui l'aplique.

—*I a vostè, supose que el va seduir la part bona.*

—En realitat, estic més abocat a la docència que a la investigació. De fet, crec que sóc l'únic de l'especialitat de la nostra àrea lingüística que ha publicat un llibre de física en català, *Fonaments de física*.

—Els entesos diuen que és la Bíblia de la física, pràcticament.

—Exageren. El vaig fer pensant exclusivament en els estudiants. És el resultat de 20 anys d'experiència i està fet per al primer cicle de les llicenciatures de Física, Química i Matemàtiques.

—La investigació, no la practica gens?

—Quan em sobra temps, m'agrada investigar aspectes molt concrets de la relativitat espacial.

—És més fàcil d'explicar la teoria de la relativitat que la de la Santíssima Trinitat?

—Sí, i no té les contradiccions de la segona. En contra del que creu la gent, és la part de la física que està basada en l'observació empírica. Mentre que la física newtoniana és més especulativa, la teoria de la relativitat es més empírica. És una teoria preciosa.

—Es pot explicar d'una manera comprensible per als profans?

—Sí, almenys perquè tinguen una idea. L'any 1904 es donaven conferències a Chicago sobre els inicis de la relativitat per a tota classe de públic, i com no hi havia cines ni futbol, eren espectacles que comptaven amb molta assistència. I la gent ho entenien.

—Què és la relativitat?

—En una entrevista és impossible explicar-la. Pensa que als meus alumnes, que ja tenen la formació mínima per a entendre, ja porte quatre dies introduint-los a la relativitat. Simplificar-ho a dos frases seria una insensatesa. Jo m'hi negue.

—S'ha de ser filòsof per a ser físic, senyor Martínez Sancho?

—No necessàriament. Hi ha físics que tenen tendències més especulatives; uns altres són més tècnics; i uns altres més experimentals.

—I vostè on s'ubica?

—Crec que sóc més de la mentalitat especulativa. Per això investigue poc: arribe a poques conclusions. Sóc contrari a treballar en grups d'investigació, conec casos de 540 persones per a un treball de 8 pàgines, i preferesc passar-me la vida pensant. Encara que estiga equivocat.

—Dispense'm aquesta llarga digressió, i torrem al cas. No ha tingut solidaritat de socialistes?

—De base, sí; dels altres, no, a pesar que conec alguns alts càrrecs perquè jo era del PSPV antic, i me'n vaig eixir quan el va absorbir el PSOE. Els ajuntaments que s'hi han solidaritzat són socialistes, i això és una altra contradicció. Els líders socialistes condemnen

—És casualitat que el judici siga el 25 d'abril o és càlcul?

—Ho ha posat la jutgesa. Aquesta gent no saben ni què és el 25 d'abril. De fet, si jo fóra una agitador polític, que no ho sóc, i m'hagueren preguntat quin dia volia que se celebrara el judici per tal d'aconseguir el màxim de ressò polític, hauria dit que el 25 d'abril.

les actituds insumises, i la seua base vota en contra d'ells.

—Estem en una època que reclama actituds una altra volta?

—Pense que sí, perquè és una fal·làcia que la nostra responsabilitat política com a ciutadans quede reduïda al sufragi de cada quatre anys. Això és una estafa. I la nostra actitud pot contribuir, a més, a fer espavilar els polítics professionals sense iniciatives, que com que les llistes són hermètiques, es dediquen a calfar la cadira al llarg de les legislatures.

—Creu que la gent del carrer està suficientment conscienciada sobre la insumissió?

—El problema de la insumissió és polític i està enverinat per les actituds oficials. Un exemple: per indagar un poc l'origen de la paraula "insumís", vaig buscar als diccionaris anteriors al 1992, igual té catalans que castellans, i el vocable no apareix.

Només el trobarem a partir d'aquest any i en els posteriors. I la definició que se'n fa està polititzada.

En l'última edició de la Real Academia Espanola (RAE), es pot llegir: "insumiso: inobediente, rebelde". Si vas al María Moliner de l'any 92, trobes: "insumiso: aplicado a países o pueblos. No sometido, no sumiso o que no se somete". Ja no és la mateixa cosa. Si agafes l'Espasa de l'any 93, igual que la RAE. I si te'n vas a l'Enciclopèdia Catalana de l'any 92, diu igual que el María Moliner, però ho substantiva i afegeix: "objector de consciència al servei militar que alhora es nega a fer la prestació social substitutòria". I aquesta és la definició més ajustada de la paraula insumís. La RAE, en canvi, ha manipulat el vocable políticament. Per tant, si la gent acudeix als diccionaris que segueixen l'autoritat en la matèria, la RAE, creuen que un insumís és un inobedient, rebel i, a més, com diu el ministre de Justícia, insolidari. Aquesta és la imatge.

—De què voldria que haguera servit la seua actitud, siga quin siga el veredict?

—Que es reconeguera que la insumissió és un dret i que es canviara la llei del servei militar. Jo no estic en contra d'una prestació social, però sempre que no es considere com un càstig als que no fan el servei militar, perquè això està inclús en contra de la mateixa Constitució.

—Molta sort, professor.

—La necessitem.

Miquel Alberola